

BASIN AÇIKLAMASI

TRABZON MİLLETVEKİLİ
M. AKİF HAMZAÇEBİ'NİN

2005 MALİ YILI BÜTÇE KANUN TASARISININ
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

BÜTÇESİ ÜZERİNDE

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA YAPTIĞI KONUŞMANIN
ÖZETİ

✓ **Sosyal güvenlik sistemleri, hemen her ülkede açık vermektedir ve bu açık, kamu tarafından karşılanmaktadır. Sosyal güvenlik kurumlarının açık vermesi bir felaket değildir. Önemli olan, bu açığın büyüklüğünün ne olduğudur. Sosyal güvenlik kurumlarının açıkları ekonominin genel düzeyiyle, kamu finansmanının genel dengesiyle uyum içinde yürümelidir.**

✓ **Sosyal güvenlik açıkları büyüyor**

2002 yılında İşsizlik Fonu dahil tüm sosyal güvenlik kurumlarının açığının millî gelire oranı yüzde 4,1 iken, 2003'te, bu oran yüzde 4,5 olmuştur. Hükümetin 2004 yılı sonu hedefi yüzde 4,6 ve 2005 yılı hedefi ise yine yüzde 4,6'dır. Açıkta bir iyileşme yok, sosyal güvenlik sisteminde Hükümetin iddia ettiğinin aksine bir kötüleşme söz konusu.

✓ **Sosyal güvenlik sistemi açığının azaltılması kayıtdışı önlemekten geçmektedir. Hükümet, 2004 yılını, hem kayıtdışıyla mücadele yılı hem de işsizlikle mücadele yılı olarak ilan etti. Ancak bu konudaki iddialar bir hayal olmaktan öteye gidememiştir.**

✓ **Sosyal güvenlik prim hasılatında gelişmiş ülkelere kıyasla çok gerideyiz.**

Türkiye'de sosyal güvenlik prim toplamının milli gelir içindeki payı, 2002 yılında yüzde 6,1, Avrupa Birliği ortalaması ise yüzde 11,4. Neredeyse yarı yarıya. Türkiye'nin sosyal güvenlik primlerinin milli gelire oranı 1995 yılında yüzde 2,7 iken, 2000 yılında 6,1'e çıkmıştır; neredeyse 2,5 kata yakın bir artış söz konusu. 2001 yılında bu oran 7,6 olmuş. Bu oranın yüksekliğinde krizin millî geliri küçültmesinin payı da var. 2002'de ise yine yüzde 6,1. Avrupa Birliğine baktığımızda, prim toplamının milli gelire oranı 1985 yılından bu yana yüzde 11'ler düzeyinde.

✓ **Sosyal Güvenlik Reformu kayıtdışı istihdamı artırmıştır.**

Türkiye, 1999 sonlarında çıkarılan Sosyal Güvenlik Reformu olarak isimlendirilen bir yasayla prim matrahını değiştirmiştir. Yasayla asgarî ücretten farklı bir prim matrahı tanımlanmış ve prim hasılatı artırılmıştı. Ancak, bu, çok dar bir kesimden daha yüksek oranlarla prim toplama şeklinde olmuştur. Bunun sonucunda ekonomide kayıtdışı istihdam artmıştır. Çözüm, prim oranlarını düşürmekten geçmektedir. Bunun için kayıtdışı ekonominin mutlaka önlenmesi gerekir. Ancak kayıtdışı önleyecek tedbirleri, Hükümet uygulamaya koyamamıştır.

✓ **IMF'nin, Dünya Bankasının bize her zaman doğru şeyler önerdiğini sanmayalım**

1999 yılında uluslararası kuruluşların desteğiyle Sosyal Güvenlik Reformu diye sunulan yasa unutuldu ve şimdi Türkiye'nin gündemine yeniden bir sosyal güvenlik

reformu girdi. Gerçekten bir reforma ihtiyacımız var. Ama o zaman da uluslararası kuruluşlar bunu bize reform diye getirdiler ve o reformun bugün gerçekten reform olmadığı anlaşıldı. Bu işin başında çok tecrübeli, yetenekli arkadaşlarımız var, şüphesiz son derece iyi çalışmalar yapacaklardır; ama, uluslararası kuruluşların, IMF'nin, Dünya Bankasının bize her zaman doğru şeyler önerdiğini sanmayalım, sosyal güvenlik reformu da böyle.

✓ **İşsizlik oranı düşmemiştir. Tabi ki, işgücüne katılma oranını düşük hesaplarsanız işsizlik oranının da düştüğünü söylersiniz.**

Sayın Bakanımız, Türkiye'de işsizlikte bir azalma olduğunu söyledi. 2003 yılının ilk altı aylık döneminde yüzde 10 olan işsizlik oranı, 2004 yılının ikinci altı ayında yüzde 9,3'e düştü. Doğru, Devlet İstatistik Enstitüsünün rakamları bu şekilde; ancak, bu rakamları irdelersek, gerçekte işsizlikte bir azalma olmadığını görmekteyiz. Türkiye'de, 15 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, aktif nüfusun sayısı, 2003'ün ilk altı ayında 48 799 000, 2004'ün ilk altı ayında ise bu 49 694 000 kişidir; yani, aktif nüfus 895 000 kişi artmıştır.

Peki, işgücünde durum nedir? İşgücü, 2003'ün ilk altı ayında 24 115 000 iken, 2004'ün ilk altı ayında 24 457 000 olmuştur. Bunun anlamı aynı dönemde işgücü 342 000 kişi artmıştır; yani, çalışabilir yaştaki nüfus 895 000 kişi arttığı halde, bunun sadece 342 000'i işgücüne dahil edilmiştir. İşgücüne katılma oranı ise 2003'ün ilk altı ayında yüzde 49,4 iken, 2004'ün ilk altı ayında 49,2'ye düşmektedir. Bu çerçevede, işsizlik oranı yüzde 10'dan yüzde 9,3'e düşüyor. Düşer tabii ki. Eğer işgücüne katılma oranını düşük hesaplarsanız işsizlik oranı düşer.

Biraz önce toplam aktif nüfus ve onun işgücü kısmını verdim, kalan kısmı da işgücüne dahil olmayanlar, bunun içerisinde işbaşı yapmaya hazır olanlar diye bir grup var. 2003'ün ilk altı ayında bu grup 826 000 iken, 2004'ün ilk altı ayında 1 075 000'e çıkıyor; 240 000 kişi artıyor. Bu sayı, işsiz sayısı içerisinde gözüküyor. Sonuçta işsizlikte bir azalma yoktur.

Türkiye'de işgücüne katılma oranının, yüzde 49'lar düzeyinde olan bu oranın, Avrupa Birliğinde yüzde 65'lerde olduğunu ve yüzde 45'ler düzeyinde olan istihdam oranının da, Avrupa Birliğinde yüzde 62-63'lerde olduğunu unutmamak gerekiyor.

✓ **Hükümet işsizleri faiz dışı fazlaya kurban ederek, programı yürütmeye çalışıyor.**

İşsizlik Fonu, Türkiye'nin, 1999 yılında çıkarıp, 2000 yılından itibaren uygulamaya başladığı çok önemli bir müessesedir. Bu fonun 2004 yılı varlığı 13,5 katrilyon liradır; ancak, bundan işsizlere yapılan ödeme 184 trilyon liradır. Toplam varlığın yüzde 1,3'ü işsizlere ödeniyor. Hükümetin 2005 hedefinde ise, toplam fon varlığı 18,6 katrilyon lira ve işsize ödenecek rakam ise sadece 239 trilyon liradır. Bu da, fon varlığının yüzde 1,3'ünü oluşturuyor. Bu fon işsizler için oluşturulmuştur. Ama, Hükümet işsizleri faiz dışı fazlaya kurban ederek, programı yürütmeye çalışıyor.

✓ **İşsizlik fonundan işsizlere bir miktar daha yardımın yapılması, yapılan yardımın artırılması gerekmektedir. Hükümet, programı, işsizlerin fedakarlığıyla yürütmeye çalışmaktan kesinlikle vazgeçmelidir.**

✓ **Türkiye, Avrupa Birliği'ne uyum için birçok düzenlemeyi yapmak zorundadır.**

Türkiye, sosyal güvenlik konusunda birçok şey yapmak zorundadır. Toplu işten çıkarmalar, işletmelerin devri, işçilerin geçici olarak başka bir işverene devredilmesi,

işçilerin iş koşulları hakkında bilgilendirilmesi ve işverenin iflası halinde işçilerin korunması konularındaki Avrupa Birliği direktiflerinin iç hukuka aktarılması mutlaka sağlanmalıdır. Özellikle işletmelerin devri ve toplu işten çıkarmalar konusundaki direktiflerin, işçilerin bilgilendirilmesi ve danışılmasına ilişkin hükümleri henüz iç hukuka aktarılmamıştır. Ayrıca, bazı sektörler ve iş kategorileri, örneğin 50'den az işçi çalıştıran tarım işletmeleri, İş Kanununun kapsamı dışında tutulmuştur. Bu, Avrupa Birliği müktesebatına uygun değildir. Sektörel iş süresi direktifleri ile Avrupa Çalışma Konseyi ve işçilerin geçici olarak görevlendirilmesine ilişkin direktifler de henüz iç hukukumuza aktarılmış değildir.

- ✓ **Çocuk işçiliğiyle ilgili mevzuat müktesebatla tam olarak uyumlu hale getirilmelidir ve tarım gibi halen kapsama alınmamış olan sektörlerde çalışan çocukların korunmasına ilişkin hükümler mutlaka bu kapsama dahil edilmelidir.**
- ✓ **Toplu sözleşmelerin kapsadığı işgücü oranı son derece düşüktür. Ayrıca, Hükümet, toplu sözleşmelerde sosyal taraflara danışılması işlevini iyileştirmek amacıyla, Hükümet temsilcilerinin mevcut yapıdaki ağırlıklı rolünün azaltılması da dahil olmak üzere, bazı değişiklikleri mutlaka uygulamaya koymalıdır.**
- ✓ **Özellikle kadınların istihdama katılımının düşüklüğü bilinen bir gerçektir. Genç işsizlik son derece yüksek düzeylerde seyretmektedir. Kayıtdışı ekonominin büyüklüğünü biliyoruz ve güçlü bir işgücü piyasamız yok. Kırsal ve kentsel başlıkları altında değerlendirdiğimizde, piyasamız güçlü değildir, Türkiye, bu konuda istihdam politikasını geliştirmeli ve Avrupa Birliğiyle uyumlu bir şekilde uygulamaya koymalıdır.**

Kamuoyunun bilgisine sunulur.

NOT: 2005 Mali Yılı Bütçesinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerine ve M. Akif HAMZAÇEBİ'nin konuşma metninin tamamına

<http://www.tbmm.gov.tr/butce/htm/pbk26112004.htm> adresinden ulaşabilirsiniz.